Temat:

Szczęśliwa 15

- piętnasta rocznica członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Adrian Przybyła
Michał Witas

Katowice 2019

europe direct Katowice

Z POWYSŁEM W PRZYSZŁOŚĆ Z PASJĄ NA CO DZIEŃ
Viribus Unitis
FUNDACJA od 1997

Scenariusze lekcji o tematyce europejskiej dla szkół ponadpodstawowych

Temat: Szczęśliwa 15

– piętnasta rocznica członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Adrian Przybyła

Michał Witas

Katowice 2019

Autorzy

Adrian Przybyła
Michał Witas

Skład i oprawa graficzna

Andrzej Klisz

Publikacja nie jest przeznaczona do sprzedaży

Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Katowice
ul. Kościuszki 6, 40-049 Katowice
tel. 32 702 11 64 / fax 32 209 17 01
europedirect-katowice@europedirect-katowice.pl
www.europedirect-katowice.pl
www.facebook.com/EDKatowice

Komisja Europejska nie bierze odpowiedzialności za treść zamieszczoną w niniejszej publikacji. Poglądy wyrażone w publikacji są poglądami autorów i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej

KATOWICE
dla odmiany

Zadanie współfinansowane z budżetu Miasta Katowice

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne 5

1. Polska – droga do wolności 7

2.Polska – droga do Unii Europejskiej..... 17

3.Polska w Unii Europejskiej 31

Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Katowice 43

Fundacja ViribusUnitis 45

„Bez męstwa Polaków wszystkie dyplomatyczne zabiegi i międzynarodowe negocjacje z końca lat 80. nie przyniosłyby przemian w Europie. To zwyczajni ludzie zapoczątkowali zmianę biegu historii”.

George Herbert Walker Bush

SŁOWO WSTĘPNE

Cytowane powyżej przemiany w Europie oraz zmiana biegu historii miały i wciąż mają wpływ na nasze życie – życie zwyczajnych ludzi. Zmieniła się także Polska, a bardzo ważnym wydarzeniem ostatnich lat, i jednym z efektów przemian w Europie było przystąpienie Polski do Unii Europejskiej.

Nastąpiło to 1 maja 2004 roku. W 2019 roku obchodzimy zatem mały jubileusz – okrągłą, piętnastą rocznicę tego historycznego wydarzenia.

Z tej okazji Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Katowice przekazuje w Państwa ręce scenariusze lekcji o tematyce europejskiej dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych „Temat: Szczęśliwa 15 – piętnasta rocznica członkostwa Polski w Unii Europejskiej”, wyrażając jednocześnie nadzieję, że powyższa publikacja przyczyni się do wzbogacenia wiedzy uczniów o zagadnienia związane ze zjednoczoną Europą.

Pakiet, który oddajemy w Państwa ręce, składa się z trzech scenariuszy obejmujących swoją tematyką różne kwestie związane z członkostwem Polski w Unii Europejskiej. Scenariusze dotyczą: przemian w Europie, które umożliwiły integrację Polski i innych państw z UE; długiej drogi, którą Polska przebyła w ramach przygotowań do członkostwa; oraz członkostwa w UE i związanych z tym możliwości.

Scenariusze opracowane zostały w przystępnej formie. Nie zawsze wzbudzające zainteresowanie i czasem skomplikowane tematy ujęte zostały w ramy zajęć prowadzonych za pomocą aktywizujących metod nauczania tak, aby ułatwić przyswojenie wiedzy i wzbudzić zainteresowanie uczniów.

Wyrażamy nadzieję, iż niniejsza publikacja ułatwi nauczycielom wprowadzenie uczniów w świat Unii Europejskiej, a uczniom uprzyjemni jej poznawanie. Wierzymy, iż przyczyni się ona do lepszego poznania historii integracji europejskiej, zrozumienia współczesnego kształtu Unii oraz jej największych osiągnięć, a także zachęci do angażowania się w działania na rzecz przyszłości Europy.

Zespół Punktu Informacji Europejskiej
Europe Direct – Katowice

„Polska wie, na czym polega wolność. Polacy wiedzą też, na czym polega solidarność”

Micheil Saakaszwili

TEMAT: Polska – droga do wolności

Cele:

- uczeń wie o przemianach demokratycznych w Polsce i Europie
- uczeń zna kluczowe postacie związane z tamtymi wydarzeniami
- uczeń wie o wpływie przemian na rozwój integracji europejskiej

Metody:

- zadania
- mini-wykłady
- dyskusja

Pojęcia kluczowe:

- transformacja ustrojowa
- demokracja
- wolność

Materiały pomocnicze dla nauczyciela:

Nr 1 – Jesień Narodów

Zadania dla uczniów:

Nr 1 – Trochę historii…
Nr 2 – Na skrzyżowaniu dróg do wolności
Nr 3 – To oni obalili komunizm

Poziom:

Szkoły ponadpodstawowe

Czas: 45 min.

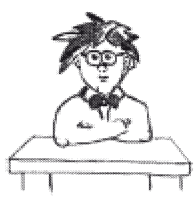

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Wprowadzenie

Powiedz uczniom, że na dzisiejszej lekcji będziecie rozmawiać o demokratycznych przemianach w Polsce i Europie, które później umożliwiły przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. Zapytaj uczniów, ile wiedzą o tamtych wydarzeniach i tzw. Jesieni Ludów lub Jesieni Narodów. Aby sprawdzić ich wiedzę poproś ich o wykonanie **Zadania nr 1 – Trochę historii….**

Klucz odpowiedzi:	1.P	2. F	3. F	4. P	5. F	6. P	7. F	8. F	9. P	10. F

Następnie wspólnie sprawdźcie odpowiedzi i spróbujcie poprawić błędy oraz fałszywe zdania. Wykorzystaj w tym celu **Materiał pomocniczy nr 1 – Jesień Narodów.**

2. Przemiany w Polsce

Podsumowując właśnie zdobytą i utrwaloną wiedzę poproś uczniów o wykonanie **Zadania nr 2 – Na skrzyżowaniu dróg do wolności**, które pomoże lepiej poznać sytuację w Polsce czasu przemian oraz przed tym okresem. Po wykonaniu zadania spróbujcie wspólnie wyjaśnić hasło:

TRANSFORMACJA USTROJOWA – określenie ogółu zmian zapoczątkowanych w Polsce w latach 80. XX wieku, ukierunkowanych na budowę wolnego rynku, stworzenie społeczeństwa obywatelskiego oraz demokratyzację.
W ujęciu ogólnym: zmiany zachodzące wewnątrz systemu politycznego lub (oraz) partyjnego. Przeobrażenia te mogą być związane ze zmianą stylu rządzenia, sprawowania władzy, a często także zmianą elit rządzących. Gdy przeobrażenia te doprowadzają do zmiany ustroju państwa na całkiem odmienny (tak jak było to w przypadku krajów Europy Środkowo-Wschodniej), mamy do czynienia z transformacją systemową (szeroką)

3. Najważniejsze postacie tamtych czasów

Warto dowiedzieć się więcej o najważniejszych uczestnikach tamtych czasów. W tym celu poproś uczniów o wykonanie **Zadania nr 3 – To oni obalili komunizm,** które dotyczy postaci z Polski i ze świata, które miały duży wpływ na obalenie komunizmu.

4. Podsumowanie

Na koniec poproś uczniów o to, aby spróbowali określić korzyści wynikające z przemian, które miały miejsce na przełomie lat 80. i 90. oraz w jaki sposób tamte wydarzenia wpływają zarówno na cały kraj, jak i na nasze codzienne życie.

Zadanie nr 1

Trochę historii…

Polecenie: Określ, czy poniższe zdania są prawdziwe (P), czy fałszywe (F).

1.	Po II wojnie światowej świat był podzielony na „Wschód" i „Zachód"	P / F
2.	Określenia „Żelazna kurtyna" użył po raz pierwszy Józef Stalin	P / F
3.	Polska była państwem założycielskim Paktu Północnoatlantyckiego (NATO)	P / F
4.	Jednym z symboli podziału Europy i świata był Mur Berliński	P / F
5.	„Praska wiosna" miała miejsce w 1989 roku w Czechosłowacji	P / F
6.	Inicjatorem polityki „pierestrojki w ZSRR był Michaił Gorbaczow	P / F
7.	Polska przed w roku 1989 graniczyła z siedmioma państwami	P / F
8.	Jan Paweł II był pierwszym w historii papieżem spoza Włoch	P / F
9.	W okresie PRL godło Polski wyglądało inaczej niż obecnie	P / F
10.	Wszystkie państwa byłego Bloku Wschodniego należą obecnie do UE	P / F

Materiał pomocniczy nr 1

Jesień Narodów

Opisując drogę Polski do Unii Europejskiej należy wspomnieć o niezwykle ważnych wydarzeniach z roku 1989, określanych jako „Jesień Ludów" lub „Jesień Narodów".

Aby wyjaśnić te nazwy musimy cofnąć się w czasie do połowy XIX wieku. Wtedy wystąpienia rewolucyjne i narodowe, które w latach 1848-49 wybuchły w niemal całej Europie określano mianem „Wiosny Ludów".

Zimna wojna

Cofnijmy się jeszcze do lat 40. XX wieku. Po II Wojnie Światowej Europa była podzielona na „Wschód" (państwa komunistyczne uzależnione od Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich) i „Zachód" (państwa najczęściej demokratyczne, leżące w Europie Zachodniej, należące do NATO lub blisko związane ze Stanami Zjednoczonymi).
Ponieważ najważniejsze decyzje w sprawie takiego stanu rzeczy zostały podjęte w 1945 roku w **Jałcie** na Krymie, powojenny ład w Europie nazywano ładem „jałtańskim". „Wschód" od „Zachodu" oddzielała tak zwana „**Żelazna kurtyna**". Określenia tego po raz pierwszy użył Winston Churchill w roku 1946.
Polska (od 1952 roku PRL – **Polska Rzeczpospolita Ludowa**) i wiele innych państw Europy Środkowej i Wschodniej znalazły się po wschodniej stronie kurtyny w tzw. **Bloku Wschodnim**, czyli pod władzą komunistów. W początkowym okresie obowiązywał w tych krajach **stalinizm** – nurt komunizmu związany z ówczesnym przywódcą ZSRR, Józefem Stalinem.
Nastąpiły także mniejsze lub większe zmiany i korekty granic oraz doszło do podziału Niemiec na Republikę Federalną Niemiec (RFN, Niemcy Zachodnie) oraz Niemiecką Republiką Demokratyczną (NRD, Niemcy Wschodnie). Podzielony był także Berlin, a fragmentem „żelaznej kurtyny" był mur berliński.
PRL graniczyła jedynie z trzema państwami: ZSRR, NRD oraz Czechosłowacją.
Pomiędzy „wschodem" i „zachodem" trwał wyścig zbrojeń oraz rywalizacja zwana „**Zimną Wojną**".
Podczas gdy na „zachodzie" powstała Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO) oraz Wspólnoty Europejskie, państwa Bloku Wschodniego należały do organizacji gospodarczej – Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) oraz organizacji wojskowej – Układ Warszawski. Integracja Polski ze strukturami europejskimi i euroatlantyckimi była wtedy wykluczona.

Zniewolone narody wciąż pragnęły, a czasem i żądały wolności. Wystąpienia w Polsce (Poznański czerwiec, 1956; Grudzień 1970), na Węgrzech (Powstanie węgierskie, 1956) czy w Czechosłowacji (Praska wiosna, 1968) były jednak krwawo tłumione przez władze.

Rok 1989

Co wydarzyło się w roku 1989? Upadł Blok Wschodni, a wiele państw i narodów odzyskało wolność. Dobiegła końca władza komunistów w Polsce, Czechosłowacji, na Węgrzech, w Bułgarii, Rumunii oraz w NRD.

W Polsce od lutego do kwietnia 1989 r. miały miejsce rozmowy Okrągłego Stołu prowadzone pomiędzy przedstawicielami władzy oraz opozycji przy udziale przedstawicieli Kościoła. Jednym z postanowień obrad było przeprowadzenie częściowo wolnych wyborów parlamentarnych. **4 czerwca** 1989 r. zdecydowane zwycięstwo odniosła demokratyczna opozycja skupiona wokół lidera „Solidarności" **Lecha Wałęsy**, a zdecydowaną porażkę ponieśli komuniści. Wkrótce powołano pierwszy niekomunistyczny rząd **Tadeusza Mazowieckiego**, zmieniono nazwę PRL na Rzeczpospolita Polska oraz zmodyfikowano godło przywracając orłu złotą koronę, co miało bardzo ważny wymiar symboliczny.

A co działo się u naszych sąsiadów?
Około 2 milionów obywateli Litwy, Łotwy i Estonii utworzyło łączący wszystkie trzy kraje tzw. **bałtycki łańcuch** o długości około 600 km.
Od czerwca do września na Węgrzech obradowano przy **Trójkątnym Stole**.
W Czechosłowacji w listopadzie wybuchła tzw. **Aksamitna Rewolucja**.
W listopadzie został również zburzony **mur berliński** – chyba najważniejszy symbol podziału Niemiec, Europy i Świata.

Kto obalił komunizm?

Zmiany mogły nastąpić dzięki wielu czynnikom oraz wybitnym osobom.
Niezwykle istotne znaczenie miała **postawa pragnących wolności narodów** Europy Środkowej i Wschodniej, w tym działania polskiej „Solidarności".
Mogli oni liczyć na wsparcie ze strony Stanów Zjednoczonych Ameryki. Ówczesny prezydent USA **Ronalda Reagana** był zdecydowanym przeciwnikiem komunizmu i chętnie wspierał demokratyczne przemiany w Europie oraz ruchy do nich dążące.
Nie bez znaczenia były przemiany polityczne i gospodarcze w ZSRR, rządzonym przez **Michaiła Gorbaczowa.** Ogłosił on politykę pierestrojki (przebudowy), a także głasnosti (jawności), obejmujące zmiany gospodarcze, zwiększenie swobód oraz zbliżenie w relacjach z Zachodem.

Nie można również zapominać o postawie papieża **Jana Pawła II** – pierwszego od ponad 500 lat papieża spoza Włoch – który od początku swojego pontyfikatu (1978) działał na rzecz wyzwolenia nie tylko Polski, ale i innych narodów z jarzma komunizmu. Jeszcze jako ksiądz, biskup i kardynał wspierał polski naród w walce z władzą. Jego słynne słowa: „Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi, tej ziemi!", wypowiedziane podczas pierwszej pielgrzymki do Polski (1979), są uznawane za inspirację do działań na rzecz głębokich przemian w Europie i na świecie.

Zjednoczenie i rozpady

Efektem przemian były także zmiany granic.
W 1990 roku doszło do zjednoczenia Niemiec. NRD została włączona do RFN. Tak właśnie brzmi pełna nazwa państwa niemieckiego, choć dziś nazwy tej używa się tylko oficjalnie, gdyż nie ma potrzeby podkreślania, o które państwo niemieckie chodzi.
Tyle jednoczenia. Inne państwa się rozpadały.
W grudniu 1991 roku przestał istnieć ZSRR, choć poszczególne republiki (łącznie było ich 15) ogłaszały niepodległość już wcześniej, niektóre nawet w 1990 roku. Powstały m. in. niepodległe: Litwa, Łotwa, Estonia, Białoruś, Ukraina, Mołdawia i Rosja.
W 1993 roku doszło do „aksamitnego rozwodu" Czechosłowacji, a więc powstania Czech oraz Słowacji.
Dramatyczny przebieg miał zapoczątkowany w 1991 roku rozpad Jugosławii. Doprowadziło to do wieloletniej wojny domowej, która miała niezwykle okrutny przebieg. Wśród dziś już niepodległych byłych republik Jugosławii są m. in. Słowenia i Chorwacja.

Integracja europejska

W czasach zimnej wojny Większość tych państw należy obecnie do Unii Europejskiej. Jako pierwsze, już w 1990 roku, do Wspólnot Europejskich przystąpiło byłe NRD, co było efektem zjednoczenia Niemiec. W 2004 roku w największym rozszerzeniu UE uczestniczyły Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Litwa, Łotwa, Estonia oraz Słowenia. W 2007 roku do UE dołączyły Bułgaria i Rumunia, a w 2013 roku Chorwacja.
Wśród państw chcących przystąpić do UE są także byłe republiki jugosłowiańskie, takie jak Serbia oraz kraje byłego ZSRR, np. Gruzja i Ukraina.

Źródła: dzieje.pl, encyklopedia.pwn.pl, europa.eu

Zadanie nr 2

Na skrzyżowaniu dróg do wolności

Polecenie: Rozwiąż krzyżówkę dotyczącą czasów związanych z okresem przed rokiem 1989.

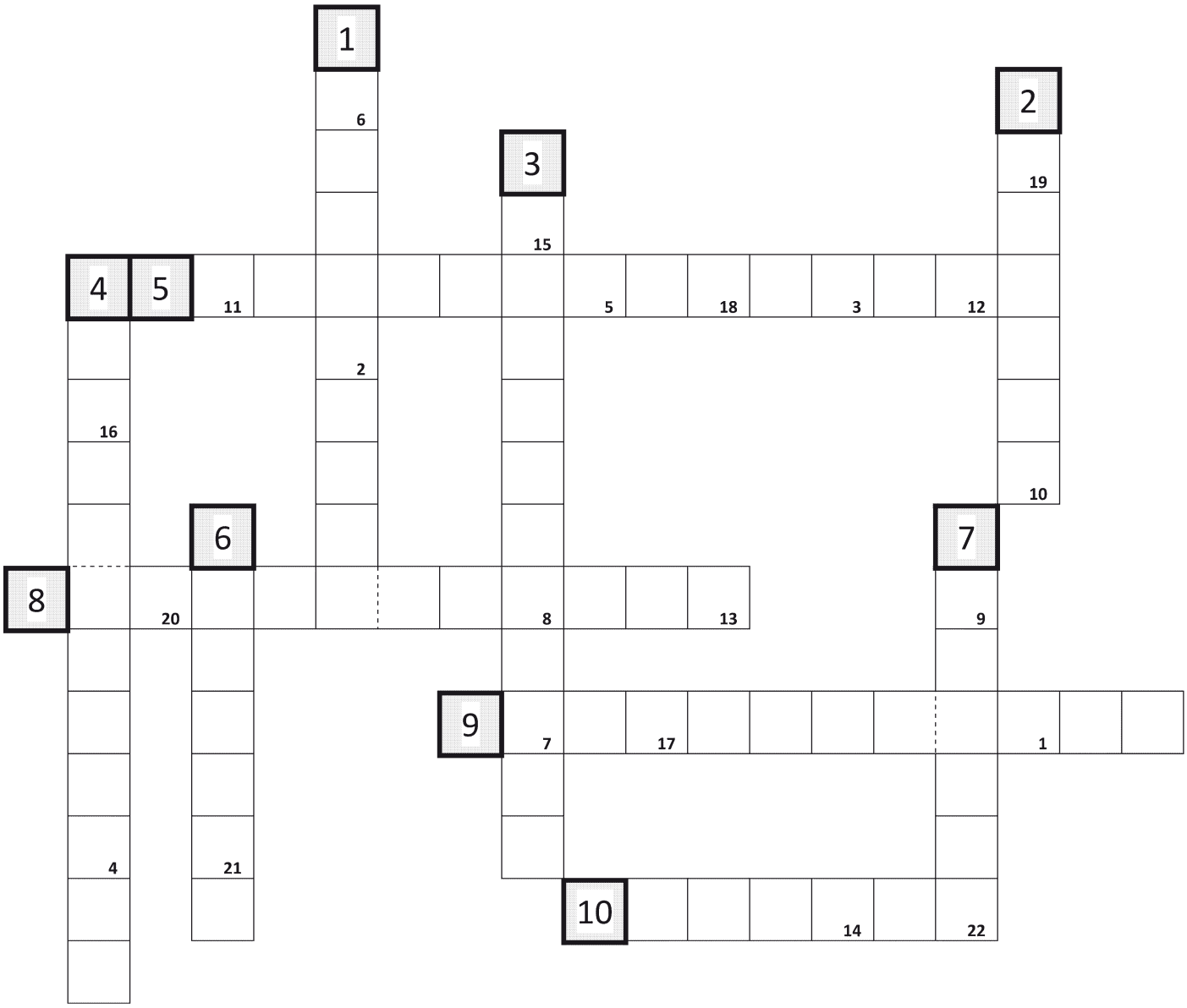

Rozwiązanie:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

14	15	16	17	18	19	20	21	22

Pionowo:

1. Republika … Niemiec – jedno z dwóch państw niemieckich; nie graniczyło z PRL.

2. ... Szczepkowska – popularna aktorka, która w październiku 1989 roku powiedziała na antenie telewizji: „Proszę państwa, 4 czerwca 1989 roku skończył się w Polsce komunizm.

3. Ogólnopolski związek zawodowy powstały w 1980 roku dla obrony praw pracowniczych, do 1989 jeden z głównych ośrodków opozycji przeciwko rządowi PRL i komunizmowi.

4. Stan nadzwyczajny wprowadzony w Polsce 13 grudnia 1981 r., który pochłonął ponad 100 ofiar śmiertelnych. Jego wprowadzenie ogłosił generał Wojciech Jaruzelski (dwa wyrazy).

6. „L" w skrócie PRL.

7. Stolica największego sąsiada PRL, największe miasto leżące w całości w Europie. Decyzje zapadające w tym mieście miały olbrzymi wpływ na codzienne życie Polaków.

Poziomo:

5. Jeden z sąsiadów PRL, państwo obecnie już nie istniejące.

8. Radio … - chętnie słuchane w czasach PRL, choć jego słuchanie było zakazane (i utrudniane przez władze). Pierwszym szefem polskojęzycznej sekcji radia był Jan-Nowak Jeziorański (dwa wyrazy).

9. Negocjacje prowadzone w Warszawie od 6 lutego do 5 kwietnia 1989 przez przedstawicieli władz PRL oraz opozycji i strony kościelnej. Można skojarzyć z czasami legendarnego króla Artura (dwa wyrazy).

10. Potoczne określenie ustroju komunistycznego i czasów PRL. Można skojarzyć także z XIX-wieczną rewolucją w Paryżu oraz ze środowiskiem hippisów.

Zadanie nr 3

To oni obalili komunizm

Polecenie: Wpisz nazwiska osób odpowiadających poniższym zdjęciom oraz opisom.

…… Polityk i działacz związkowy. Współzałożyciel i pierwszy przewodniczący NSZZ „Solidarność”. Laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1983 roku. Prezydent Rzeczpospolitej Polskiej w latach 1990–1995.	…… Polityk i publicysta. Ostatni premier PRL i pierwszy premier III Rzeczpospolitej. Współtwórca i przewodniczący Unii Demokratycznej i Unii Wolności. Kawaler Orderu Orła Białego.
…… Działaczka społeczna, wieloletnia pracownica Stoczni Gdańskiej. Opozycjonistka w PRL, działaczka Wolnych Związków Zawodowych, współzałożycielka NSZZ „Solidarność”. Dama Orderu Orła Białego.	…… Ksiądz katolicki, obrońca praw człowieka i kapelan warszawskiej „Solidarności”. Męczennik, zamordowany przez Służbę Bezpieczeństwa w 1984 roku. Od 2010 roku błogosławiony Kościoła Katolickiego.

	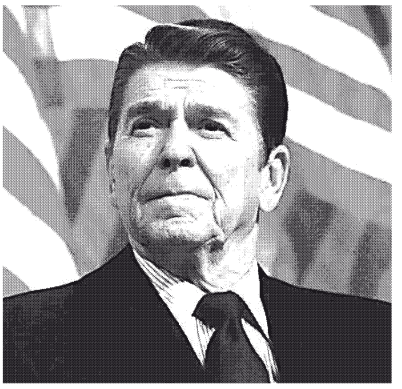
…… Radziecki i rosyjski polityk. Przywódca radzieckiej partii komunistycznej, a w latach 1990-1991 pierwszy i jedyny prezydent ZSRR. Inicjator tzw. pierestrojki. Laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1990 roku.	…… Amerykański aktor i polityk. Gubernator stanu Kalifornia, a w latach 1981-1989 prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki. Znany z antykomunizmu i wsparcia demokratycznych przemian w Europie.
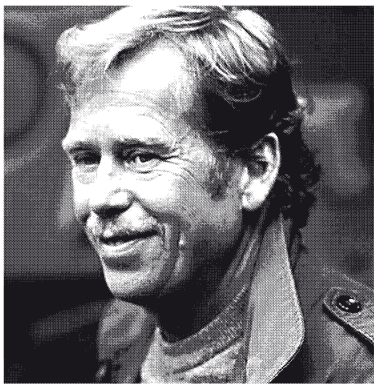	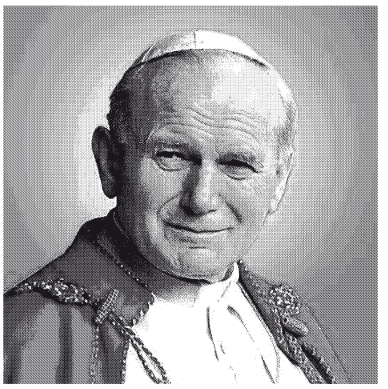
…… Czeski pisarz i dramaturg oraz działacz antykomunistyczny, założyciel Forum Obywatelskiego (OF). Ostatni prezydent Czechosłowacji oraz pierwszy prezydent Republiki Czeskiej.	…… Duchowny rzymskokatolicki, arcybiskup krakowski. W latach 1978-2005 papież. Pierwszy (i jak dotąd jedyny) Polak i pierwszy od kilkuset lat papież spoza Włoch. Od 2014 roku święty Kościoła katolickiego.

„Tysiącmilowa podróż zaczyna się od pierwszego kroku”

Konfucjusz

TEMAT: Polska – droga do Unii Europejskiej

Cele:

- uczeń zna proces integracji Polski z UE
- uczeń wie, czym jest rozszerzenie Unii Europejskiej
- uczeń wie, do jakich innych organizacji należy Polska

Metody:

- dyskusja
- zadania
- mini-wykład

Pojęcia kluczowe:

- integracja europejska
- traktat ateński
- rozszerzenie

Materiały pomocnicze dla nauczyciela:

Materiał pomocniczy nr 1 – Jak przystąpić do Unii Europejskiej?
Materiał pomocniczy nr 2 – Do Unii przez Grecję

Zadania dla uczniów:

Zadanie nr 1 – Traktat ateński
Zadanie nr 2 – Dziewięć z dziesięciu
Zadanie nr 3 – Nie tylko Unia

Poziom:

Szkoły ponadpodstawowe

Czas: 45 min

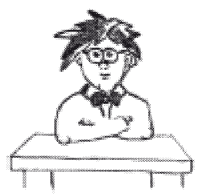

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Wprowadzenie

Powiedz uczniom, że na dzisiejszej lekcji rozmawiać będziecie na temat drogi Polski do Unii Europejskiej. Na początku zapytaj ich, co wiedzą na ten temat.

W celu uporządkowania, powtórzenia oraz zdobycia nowych informacji na ten temat wykorzystaj **Materiał pomocniczy nr 1 – Jak przystąpić do Unii Europejskiej.**

2. Traktat ateński

Podkreśl, że dokumentem, który umożliwił przystąpienie Polski do Unii Europejskiej był Traktat Akcesyjny. Dodaj, że jest on zwany traktatem ateńskim, jednak jest to jego potoczna nazwa. Poproś uczniów o wykonanie **Zadania nr 1 – Traktat ateński**, które polega na uzupełnieniu pełnej nazwy traktatu.

Następnie w celu sprawdzenia odpowiedzi wykorzystaj **Materiał pomocniczym nr 2 – Do Unii przez Grecję.** Przedstaw też inne ważne informacje, zawarte w niniejszym materiale.

3. Rozszerzenie

W ten sposób dotarliście do spraw związanych z rozszerzeniem Unii Europejskiej. Przypomnij, że 1 maja 2004 roku do UE przystąpiło aż dziesięć państw. Aby lepiej poznać te państwa oraz ważne postacie z nich pochodzące, poproś uczniów o wykonanie **Zadania nr 2 – Dziewięć z dziesięciu.**

4. Podsumowanie

Na zakończenie podsumujcie wszystkie zdobyte informacje. Dodaj też, że w okresie integracji z Unią Europejską Polska przystąpiła do innych ważnych organizacji oraz grup nieformalnych. Aby dowiedzieć się, o jakie organizacje chodzi poproś uczniów o wykonanie **Zadania nr 3 – Nie tylko Unia.**

Materiał pomocniczy nr 1

Jak przystąpić do Unii Europejskiej?

Wspólnoty Europejskie (WE) zakładało w latach 50. XX w. sześć państw. Przez kolejne lata liczba członków WE, a następnie Unii Europejskiej (UE) zwiększała się. Przystąpienie kolejnych państw do UE nazywamy procesem rozszerzania.

W kontekście rozszerzenia istotne znaczenie mają dwa artykuły Traktatu o Unii Europejskiej (TUE).

Artykuł 2:
„Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn".

Artykuł 49:
„Każde państwo europejskie, które szanuje wartości, o których mowa w artykule 2, i zobowiązuje się je wspierać, może złożyć wniosek o członkostwo w Unii".

Państwo, które chce przystąpić do UE musi spełnić kryteria ustalone podczas szczytu w Kopenhadze w 1993 roku.
Do tzw. **kryteriów kopenhaskich** zaliczamy:

- kryteria polityczne (wśród nich stabilne instytucje demokratyczne i poszanowanie praw człowieka),
- kryteria ekonomiczne (m. in. sprawnie działająca gospodarka rynkowa)
- oraz zdolność do przyjęcia na siebie wymogów członkostwa (takich jak przestrzeganie celów unii politycznej, gospodarczej i walutowej).

Nowi członkowie przyjmowani są na mocy jednomyślnej zgody państw członkowskich UE. Ich rządy podejmują między innymi decyzję o otwarciu negocjacji w sprawie przystąpienia. Na każdym etapie procesu akcesyjnego UE wyznacza warunki, które dane kraje muszą spełnić, aby przybliżyć się do członkostwa. Kraje kandydujące muszą wykazać, że będą w stanie w pełni wywiązywać się ze zobowiązań członkowskich. Jeśli negocjacje zakończą się pomyślnie, państwa członkowskie oraz dany kraj kandydujący przyjmują i podpisują projekt traktatu o przystąpieniu (traktat akcesyjny). Po zakończeniu procesu ratyfikacyjnego traktat akcesyjny wchodzi w życie w ustalonym terminie i dany kraj staje się państwem członkowskim UE.

Integracja Polski z UE trwała łącznie 14 lat. Rozpoczęła się w maju 1990 roku oficjalnym **wnioskiem o stowarzyszenie** ze Wspólnotami Europejskimi, a zakończyła 1 maja 2004 r. przystąpieniem do Unii Europejskiej. W 1991 r. został podpisany **Układ Europejski**, ustanawiający stowarzyszenie pomiędzy Polską a WE i ich państwami członkowskimi. Następnie w 1994 r. rząd złożył wniosek o członkostwo Polski w UE. W 1997 r. rozpoczęły się trwające pięć lat **negocjacje akcesyjne**. Po ich zakończeniu Polska w kwietniu 2003 r. podpisała w Atenach **Traktat Akcesyjny**, a niespełna dwa miesiące później w ogólnopolskim referendum ponad 75 proc. obywateli opowiedziało się za wstąpieniem do UE.

1 maja 2004 roku Polska przystąpiła do Unii Europejskiej. Nastąpiło wtedy największe w historii rozszerzenie Unii Europejskiej. Oprócz Polski do UE przystąpiło wtedy jeszcze dziewięć innych państw.

Liczba państw członkowskich zwiększyła się z piętnastu do dwudziestu pięciu. Liczba ludności wzrosła o blisko 70 milionów, a powierzchnia o prawie 740 tys. km^2 (to prawie szósta część Wspólnoty). Warto dodać, że Polska była zdecydowanie największym spośród tych dziesięciu państw.

Już w Deklaracji Schumana wspomniano o potrzebie ścisłej współpracy **Francji i Niemiec (RFN)** – dawnych zdecydowanych wrogów – oraz o tym, by wspólnoty były otwarte na inne europejskie państwa. Na początku chęć współpracy wyraziły cztery: **Belgia, Holandia, Luksemburg i Włochy**. To ta szóstka w 1952 roku zakładała EWWiS, a w 1958 Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG) oraz Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (EWEA / Euratom).
W kolejnych latach liczba członków Wspólnot Europejskich (WE) stale rosła. Po długoletnich negocjacjach w 1973 r. przystąpiła **Wielka Brytania**, a wraz z nią **Dania** i **Irlandia**. Po upadku wojskowych dyktatur do Wspólnot dołączyły: **Grecja** (1981) oraz **Hiszpania** i **Portugalia** (1986).
Zakończenie zimnej wojny i rozpad bloku komunistycznego umożliwił **Zjednoczenie Niemiec**, a zatem także tzw. rozszerzenie niepełne (o obszar dawnych Niemiec Wschodnich – NRD – w roku 1990). W 1995 roku do UE mogły przystąpić państwa neutralne takie jak **Austria**, **Finlandia** i **Szwecja**. Do tego momentu mówimy o „starej Unii" lub „starej piętnastce".
Do państw „nowej Unii" należą głównie dawne państwa komunistyczne, które odzyskały suwerenność, a nieraz także i niepodległość. Od 2004 r. członkami UE są: **Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Słowacja, Słowenia i Węgry** a także **Cypr** i **Malta**. Grupę państw członkowskich uzupełniły **Bułgaria** i **Rumunia** (2007) oraz **Chorwacja** (2013).

Przystąpienie Chorwacji 1 lipca 2013 roku było jak dotąd ostatnim rozszerzeniem Unii Europejskiej. Od tamtego dnia UE liczy 28 państw, jednak wkrótce się to zmieni.

Warto wspomnieć o jeszcze jednym artykule TUE , który nie mówi co prawda o rozszerzeniu UE, ale dotyczy zmiany liczby państw członkowskich.

Artykuł 50:
„Każde Państwo Członkowskie może, zgodnie ze swoimi wymogami konstytucyjnymi, podjąć decyzję o wystąpieniu z Unii".

Nie jest to przepis martwy. W czerwcu 2016 roku obywatele Wielkiej Brytanii zdecydowali w referendum o wyjściu swojego kraju z Unii Europejskiej*
W historii Zjednoczonej Europy nigdy wcześniej nie było przypadku, w którym któreś z państw wystąpiło ze Wspólnoty. Państwo, które się na to zdecyduje może do UE powrócić, jednak musi przejść całą procedurę wymaganą do przystąpienia, która trwa od kilku do kilkunastu lat.

Jeśli chodzi o kolejne rozszerzenia, to największe szanse na przystąpienie do UE w najbliższych latach mają państwa regionu Bałkanów Zachodnich, czyli **Albania**, **Bośnia i Hercegowina**, **Czarnogóra**, **Macedonia Północna**, **Serbia**, oraz **Kosowo.**

* W momencie ukończenia publikacji (wrzesień 2019 r.) Wielka Brytania wciąż jest członkiem Unii Europejskiej. Brexit jest planowany na 31 października 2019 roku.

Źródła: Traktat o Unii Europejskiej, „Zrozumieć Unię Europejską", europa.eu, europarl.eu

Zadanie nr 1

Traktat ateński

Polecenie: Uzupełnij pełną nazwę traktatu ateńskiego – traktatu akcesyjnego, na mocy którego Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.

Traktat

między

Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną […….],

Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką

Włoską, [……. …….] Luksemburga, Królestwem Niderlandów,

[…….] Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem

Szwecji, […….] Królestwem Wielkiej Brytanii

i Irlandii […….] (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej)

a

Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską,

Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty,

[……. …….], Republiką Słowenii, Republiką Słowacką

dotyczący przystąpienia

Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej,

Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej

Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej

do [……. …….]

podpisany [……. …….] 2003 r. w Atenach.

Materiał pomocniczy nr 2

Do Unii przez Grecję

Na początku polskich starań o przystąpienie do Unii Europejskiej mówiło się, że „droga do Unii prowadzi przez Niemcy". Zjednoczone Niemcy – nasz potężny sąsiad, sojusznik oraz jedno z najważniejszych państw w Europie – zobowiązały się wspierać Polskę w jej staraniach o przystąpienie do UE oraz NATO i były nazywane „adwokatem" Polski na drodze do Wspólnoty.

Polska mogła liczyć na wsparcie zachodniego sąsiada, na przykład w drugiej połowie roku 1994, kiedy to Niemcy sprawowały przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej. Aby ułatwić przygotowania państw kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej, Rada Europejska podczas szczytu w niemieckim Essen (8-10 grudnia 1994 r.) przyjęła strategię przedczłonkowską w celu wsparcia państw stowarzyszonych w procesie przygotowań do standardów unijnych.

Dwa bardzo ważne wydarzenia miały jednak miejsce w innym państwie. Chodzi o Grecję, a dokładnie jej stolicę – Ateny. To także wiązało się z przewodnictwem w Radzie UE.

8 kwietnia 1994 r. Minister Spraw Zagranicznych RP **Andrzej Olechowski** złożył **oficjalny wniosek o członkostwo Polski w Unii Europejskiej**. Autorem wniosku był ówczesny premier rządu RP **Waldemar Pawlak**, a adresatem **Theodoros Pangalos** – ówczesny wiceminister spraw zagranicznych Grecji i przewodniczący Rady Europejskiej.

Wniosek brzmiał następująco:

Ekscelencjo,

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej niniejszym ma zaszczyt złożyć wniosek o członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej w oparciu o Artykuł O Traktatu o Unii Europejskiej oraz poinformować, że Polska jest gotowa podjąć w stosownym czasie negocjacje na temat przystąpienia.

Z wyrazami szacunku,

Waldemar Pawlak

Było to doniosłe wydarzenie polityczne, a przede wszystkim otwierało drogę na konkretne działania zarówno po stronie polskiej, jak i unijnej, ułatwiające pełną integrację Polski ze strukturami europejskimi.

Po zakończeniu prowadzonych w latach 1998-2002 negocjacji akcesyjnych Polska była coraz bliżej UE. 1 lutego 2003 roku wszedł w życie podpisany 26 lutego 2001 roku **Traktat Nicejski**, który przygotowywał Unię na przyjęcie 10 nowych krajów. W lutym i w marcu 2003 r. trwały jeszcze ostatnie prace nad **Traktatem Akcesyjnym**. 8 kwietnia Rada Ministrów RP wyraziła zgodę na jego podpisanie, a dzień później Parlament Europejski wyraził zgodę na przyjęcie do Unii 10 nowych państw, co było bezwzględnym warunkiem przystąpienia. Głowy państw i szefowie rządów krajów członkowskich oraz kandydujących zostali zaproszeni do wzięcia udziału w nieformalnym szczycie Rady Europejskiej w Atenach.

To wtedy właśnie podpisano Traktat Akcesyjny, zwany ateńskim, a właściwie:

Traktat

między

Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną [NIEMIEC], Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, [WIELKIM KSIĘSTWEM] Luksemburga, Królestwem Niderlandów, [REPUBLIKĄ] Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, [ZJEDNOCZONYM] Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii [PÓŁNOCNEJ]

(Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej)

a

Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, [RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ], Republiką Słowenii, Republiką Słowacką

dotyczący przystąpienia

Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej

do [UNII EUROPEJSKIEJ].

podpisany [16 KWIETNIA] 2003 r. w Atenach

Począwszy od tego dnia, aż do 1 maja 2004 r., Polska i pozostałe kraje kandydujące mogły uczestniczyć w posiedzeniach unijnych instytucji oraz w pracach UE, jednak jeszcze bez udziału w podejmowaniu decyzji.

W dniach 7–8 czerwca 2003 r. odbyło się jeszcze dwudniowe **referendum** w sprawie akcesji Polski do UE. Frekwencja wyniosła 58,85%; za wejściem Polski do UE opowiedziało się 77,45% (około 13,5 mln głosujących), przeciw było 22,55% (około 3,9 mln głosujących).

Traktat ateński wszedł w życie z dniem 1 maja 2004 roku i wtedy właśnie Polska wraz z dziewięcioma innymi państwami stała się państwem członkowskim Unii Europejskiej.

Tak zakończyła się długa droga Polski do członkostwa w Unii Europejskiej. Droga, która prowadziła między innymi przez Ateny.

Źródła: „Polityka”, europa.eu

Zadanie nr 2

Dziewięć z dziesięciu

Polecenie: Wytnij wszystkie karty i rozdaj je uczniom.
Ich zadaniem jest dopasowanie zdjęć przedstawicieli dziewięciu państw,
które wraz z Polską przystąpiły do Unii Europejskiej
do ich nazwisk oraz opisów.

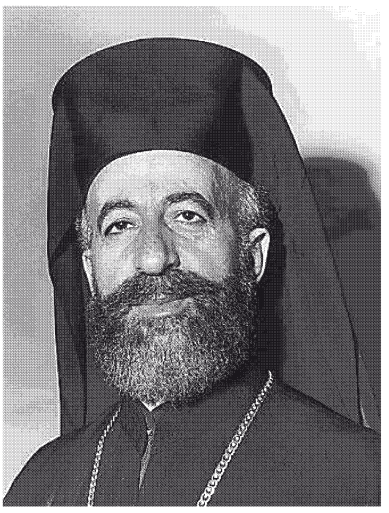

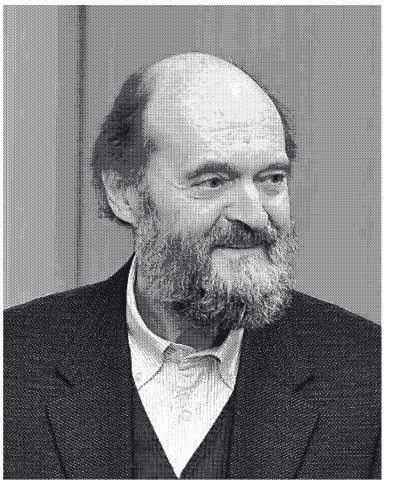

MAKARIOS III (CYPR)	KAROL IV (CZECHY)	ARVO PART (ESTONIA)
Duchowny prawosławny, arcybiskup Nowej Justyniany i całego Cypru. Pierwszy prezydent Republiki Cypryjskiej	**Święty Cesarz Rzymski i król Czech. Podczas jego panowania rozpoczęto budowę Mostu Karola w Pradze**	**Estoński kompozytor muzyki chóralnej i instrumentalnej. Twórca oryginalnego stylu *tintinnabuli* (łac. *dzwonek)***

WŁADYSŁAW II JAGIEŁŁO (LITWA)

Wielki Książę Litewski, a następnie król Polski. Założyciel dynastii Jagiellonów. Dowódca w bitwie pod Grunwaldem.

JACOB W. DAVIS (ŁOTWA)

Amerykański krawiec, urodzony na Łotwie jako Jacob Youphes. Twórca współczesnego kroju dżinsów.

JEAN DE LA VALETTE (MALTA)

Pochodzący z Francji Wielki Mistrz zakonu joannitów (kawalerów maltańskich). Założyciel stolicy Malty – Valetty

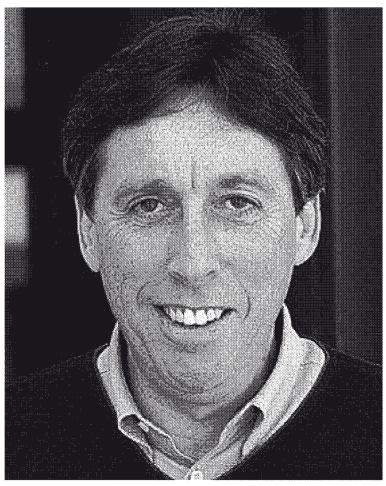

IVAN REITMAN (SŁOWACJA)

Urodzony w ówczesnej Czechosłowacji słowacko-kanadyjski reżyser. Twórca m. in. „Pogromców Duchów”.

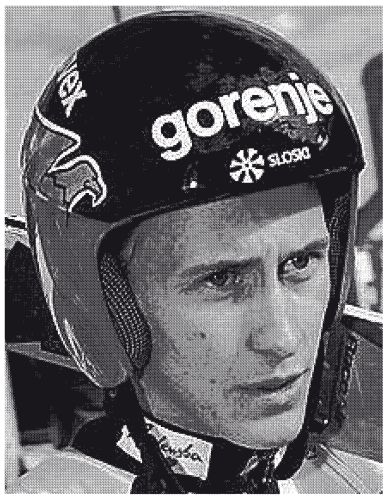

PETER PREVC (SŁOWENIA)

Słoweński skoczek narciarski. Zdobywca Pucharu Świata. Pierwszy zawodnik, który uzyskał 250 metrów.

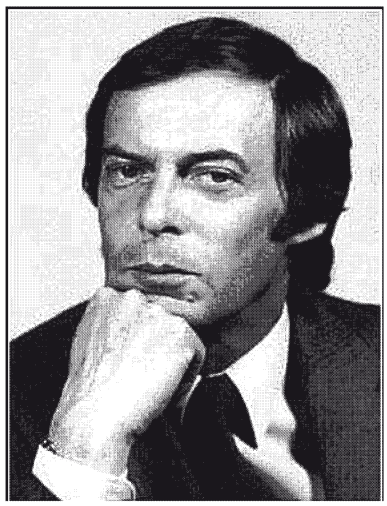

ERNO RUBIK (WĘGRY)

Węgierski architekt i rzeźbiarz. Wynalazca zabawki logicznej, nazwanej później „kostką rubika”.

Zadanie nr 3

Nie tylko Unia

Polecenie: Dopasuj nazwy organizacji międzynarodowych oraz grup nieformalnych, do których w latach 90. przystąpiła Polska, do ich opisów.

……

Data założenia: 15.02.1991

Data przystąpienia Polski: 15.02.1991

Członkowie: 4 państwa (Czechy, Polska, Słowacja, Węgry)

Cele:

- współpraca z Unią Europejską i NATO w kwestii przystąpienia państw członkowskich do struktur tych organizacji
- wspieranie współpracy między państwami członkowskimi oraz ich wspólna reprezentacja w państwach trzecich.
- wspieranie finansowe działań z zakresu promocji i rozwoju współpracy kulturalnej, wymiany naukowej, współpracy przygranicznej, itp.

……

Data założenia: 28-29.08.1991

Data przystąpienia Polski: 28-29.08.1991

Członkowie: 3 państwa (Francja, Niemcy, Polska)

Cele:

- przezwyciężenie podziałów Europy poprzez integrację Polski ze strukturami europejskimi
i euroatlantyckimi;
- konsultacje i wypracowywanie wspólnych stanowisk w ważnych sprawach polityki europejskiej;
- rozwijanie programów wymiany młodzieży, kontaktów miast i regionów, współpracy kulturalnej, turystyki itp.

……

Data założenia: 5.05.1949

Data przystąpienia Polski: 26.11.1991

Członkowie: 47 państw położonych w Europie i Azji

Cele:

- działania na rzecz swobody wypowiedzi i wolności mediów, wolności zgromadzeń, równości i ochrony mniejszości;
- pomoc w zwalczaniu korupcji i terroryzmu oraz podejmowaniu niezbędnych reform prawnych;
- promowanie praw człowieka poprzez międzynarodowe Konwencje;
- działania na rzecz zniesienia kary śmierci.

……

Data założenia: 4.04.1949

Data przystąpienia Polski: 12.03.1999

Członkowie: 29 państw położonych w Europie i Ameryce Północnej

Cele:

- gwarantowanie wolności i bezpieczeństwa państw członkowskich przy użyciu środków politycznych i wojskowych;
- promowanie wartości demokratycznych;
- dążenie do pokojowego rozwiązywania sporów;
- zasada zbiorowej samoobrony (uznawanie ataku na jakiekolwiek państwo członkowskie za atak na całą organizację).

GRUPA WYSZEHRADZKA (V4)

ORGANIZACJA PAKTU PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO (NATO)

RADA EUROPY

TRÓJKĄT WEIMARSKI

„Wejście w struktury Unii Europejskiej, na równych prawach z innymi państwami, jest dla naszego Narodu i bratnich Narodów słowiańskich wyrazem jakiejś dziejowej sprawiedliwości"

Św. Jan Paweł II

TEMAT: Polska w Unii Europejskiej

Cele:

- uczeń zapoznaje się z historią członkostwa Polski w Unii Europejskiej
- uczeń poznaje prawa i możliwości wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej
- uczeń potrafi wskazać plusy i minusy członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Metody:

- zadania
- mini-wykłady
- analiza SWOT

Pojęcia kluczowe:

- rozszerzenie
- Integracja europejska
- Obywatelstwo UE

Materiały pomocnicze dla nauczyciela:

Nr 1 – Polsko-unijne kalendarium
Nr 2 – Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Zadania dla uczniów:

Nr 1 – Europejski test
Nr 2 – Wschodnia wykreślanka
Nr 3 – Nasze prawa podstawowe
Nr 4 – Analiza SWOT

Poziom:

Szkoły ponadpodstawowe

Czas: 45 min.

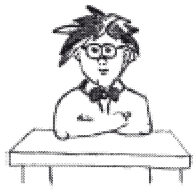

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Wprowadzenie

Powiedz uczniom, że na dzisiejszej lekcji rozmawiać będziecie na temat członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Na początku sprawdź ich wiedzę ogólną na temat Unii Europejskiej. W tym celu poproś ich o wykonanie **Zadania nr 1 – Europejski test**.

Następnie wspólnie sprawdźcie odpowiedzi:

1. a)	**2. b)**	**3. b)**	**4. a)**	**5. c)**	**6. c)**	**7. a)**	**8. c)**	**9. a)**	**10. b)**	**11. a)**	**12. c)**

2. Najnowsza historia Polski

Następnie przejdź do tematu członkostwa Polski w UE. Przedstaw uczniom najważniejsze wydarzenia z tym związane posługując się **Materiałem pomocniczym nr 1 – Polsko-unijne kalendarium.**

Zwróć uwagę, ze jednym z wydarzeń była inauguracja programu Partnerstwa Wschodniego, bardzo ważna dla polityki zagranicznej UE. Poproś uczniów o wykonanie **Zadania nr 2 – Wschodnia wykreślanka** w celu znalezienia państw objętych tym programem. Dodaj, że niektóre z tych państw pomimo starań oddaliły się od UE, lecz w innych zaszły bardzo istotne zmiany.

3. Nasze prawa

Powiedz uczniom, że są obywatelami Unii Europejskiej i że przysługuje im w związku z tym wiele praw. Prawa zwane podstawowymi lub fundamentalnymi są wymienione w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Karta jest podzielona na rozdziały. Aby poznać tytuły rozdziałów poproś uczniów o wykonanie **Zadania nr 3 – Nasze prawa podstawowe**.

Następnie przedstaw uczniom najważniejsze informacje o tym dokumencie używając do tego **Materiału pomocniczego nr 2 – Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej.** Tam też znajdzie się rozwiązanie poprzedniego zadania.

4. Podsumowanie

Członkostwo w Unii Europejskiej daje Polsce i innym państwom dużo korzyści, ale wynikając z niego też różne zagrożenia i wyzwania. Należy podkreślać plusy, ale nie można zapominać o minusach. Poproś uczniów o to, aby spróbowali określić zalety i wady oraz mocne i słabe strony członkostwa

Polski w Unii Europejskiej, czyli o wykonanie **Zadania nr 4 – Analiza SWOT**. Zajęcia podsumujcie dyskusją na ten temat, w trakcie której poproś uczniów o przytoczenie wypisanych rzeczy.

Zadanie nr 1

Europejski test

Polecenie: Rozwiąż test na temat Unii Europejskiej

1. Kto jest obywatelem Unii Europejskiej?
a) każdy obywatel każdego państwa członkowskiego Unii Europejskiej
b) tylko pełnoletni obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej
c) tylko pracownicy unijnych instytucji

2. Jak często odbywają się wybory do Parlamentu Europejskiego?
a) co 4 lata
b) co 5 lat
c) to zależy od poszczególnych państw członkowskich

3. W którym państwie leży miasteczko Schengen – miejsce podpisania układu znoszącego kontrole na granicach wewnętrznych państw sygnatariuszy?
a) we Francji
b) w Luksemburgu
c) w Niemczech

4. Kiedy wszedł w życie Traktat o Unii Europejskiej (TUE), czyli traktat z Maastricht, który wprowadził pojęcie obywatelstwa Unii Europejskiej?
a) 1 listopada 1993 r.
b) 1 stycznia 2002 r.
c) 1 maja 2004 r

5. Które państwo było jednym z państw założycielskich Wspólnot Europejskich?
a) Austria
b) Hiszpania
c) Luksemburg

6. Ile w przybliżeniu wynosi liczba ludności Unii Europejskiej?
a) 5 milionów
b) 50 milionów
c) 500 milionów

7. Jak długo trwa przewodnictwo (prezydencja) w Radzie Unii Europejskiej?
a) 6 miesięcy
b) 1 rok
c) 4 lata

8. W którym mieście znajduje się siedziba agencji FRONTEX?
a) w Brukseli
b) w Luksemburgu
c) w Warszawie

9. Kto w latach 2009-2012 sprawował funkcję przewodniczącego Parlamentu Europejskiego?
a) Jerzy Buzek
b) Jacek Saryusz-Wolski
c) Donald Tusk

10. W którym roku weszła w życie Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej?
a) 1999
b) 2009
c) 2011

11. Ilu członków liczy Komisja Europejska, organ wykonawczy Unii Europejskiej?
a) 28 komisarzy, po jednym z każdego państwa członkowskiego
b) 28 komisarzy, pochodzących z kilku państw
c) 28 komisarzy pochodzących z państwa

12. Europejską Inicjatywę Obywatelską poprzeć musi:
a) pół miliona obywateli Unii Europejskiej
b) milion obywateli UE, pochodzących każdego państwa członkowskiego
c) milion unijnych obywateli, zamieszkujących co

sprawującego prezydencję w Radzie UE najmniej siedem z jej państw członkowskich

Materiał pomocniczy nr 1

Polsko-unijne kalendarium

Co działo się po 1 maja? Oto kilka ważnych wydarzeń związanych z członkostwem Polski w Unii Europejskiej.

1.05.2004 **Polska wstępuje do Unii Europejskiej**
Tego dnia wraz z Polską do UE wstąpiło dziewięć innych państw Europy Środkowej i Południowej. Miało miejsce największe rozszerzenie Unii Europejskiej w historii.

13.06.2004 **Pierwsze wybory do Parlamentu Europejskiego z udziałem Polaków**
Obywatele Polski wybierają 54 europosłów. Frekwencja nieznacznie przekroczyła 20% i była jedną z najsłabszych w UE.

21.12.2007 **Polska przystępuje do układu z Schengen**
Od tego dnia członkostwo Polski w strefie Schengen obejmowało jedynie przejścia lądowe i morskie. 29 marca 2008 r. objęło także lotniska (wraz z nowym rozkładem lotów). Symboliczne otwarcie granic nastąpiło w tzw. Worku Turoszowskim na Dolnym Śląsku, na trójstyku granic Polski, Czech i Niemiec.

7.05.2009 **Zainicjowanie programu Partnerstwa Wschodniego**
Miało to miejsce podczas szczytu w Pradze, w okresie czeskiej prezydencji w Radzie UE. Głównym twórcą inicjatywy jest Polska, wspierana przez Szwecję. Program zakłada zacieśnienie współpracy z sześcioma państwami Europy Wschodniej i Kaukazu Południowego, a w dłuższej perspektywie ma przygotować objęte nim kraje do akcesji.

14.07.2009 **Wybór Jerzego Buzka na Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego**
Jego kadencja trwała 2,5 roku i zakończyła się w styczniu 2012 roku. Buzek został pierwszym (i jak dotąd jedynym) Polakiem oraz pierwszym i (jak dotąd jedynym) przedstawicielem państw „nowej Unii" (państw, które przystąpiły do UE w 2004 roku i później) na tym stanowisku.

1.07.2011 **Polska prezydencja w Radzie Unii Europejskiej**
Jednym z wydarzeń tamtego okresu był szczyt Partnerstwa Wschodniego w Warszawie (29-30 września). Wtedy też (9 grudnia)

został podpisany w Brukseli traktat akcesyjny, na mocy którego Chorwacja przystąpiła do UE. Polska prezydencja (nazwana przez Martina Schulza „najlepszą w ostatnich latach" zakończyła się 31 grudnia 2011 roku.

30.08.2014 **Donald Tusk zatwierdzony jako przewodniczący Rady Europejskiej na dwuipółletnią kadencję**
Ówczesny Polski premier został pierwszym (i jak dotąd jedynym) Polakiem oraz pierwszym i (jak dotąd jedynym) przedstawicielem państw „nowej Unii" na tym stanowisku. Swoją kadencję rozpoczął 1 grudnia 2014 r, a 9 marca 2017 r. jego kadencja została przedłużona o kolejne 2,5 roku.

25.02.2015 **Komisja Europejska zgłasza inicjatywę unii energetycznej**
Inicjatywa ta została zaproponowana przez Polskę, a komisarz Maros Sefcovic nazwał ją „polskim wynalazkiem, który jest warunkiem sukcesu Europy". Unia energetyczna pomoże pobudzić unijną gospodarkę oraz zwiększyć bezpieczeństwo UE i jej zaangażowania w działania klimatyczne.

13.01.2016 **Komisja Europejska wszczyna wobec Polski procedurę ochrony praworządności**
Miało to związek z uchwalonymi przez polski rząd ustawami o Sądzie Najwyższym (obniżonego wieku emerytalnego wobec obecnych sędziów, zniesiono swobodę decyzyjną Prezydenta odnośnie do przedłużania kadencji sędziów Sądu Najwyższego), o Krajowej Radzie Sądownictwa (tak aby nie przerywano kadencji sędziów-członków Rady oraz zapewniono, aby nowy system gwarantował wybór sędziów-członków przez przedstawicieli środowiska sędziowskiego), przyjęciem innych przepisów oraz działaniami w odniesieniu do Trybunału Konstytucyjnego.

20.12.2017 **Komisja Europejska składa wniosek do Rady UE o uruchomienie wobec Polski procedury z art. 7 Traktatu o UE w sprawie praworządności**
Wprowadzony w 2007 roku artykuł 7 TUE „Stwierdzenie przez Radę ryzyka poważnego naruszenia przez Państwo Członkowskie wartości Unii" daje Unii możliwość dyscyplinowania i karania państw, które naruszają unijne wartości. KE zdecydowała się na uruchomienie tej procedury po raz pierwszy w historii. Przedstawiciele KE, na czele z wiceprzewodniczącym Fransem Timmermansem, oraz inni politycy i eksperci powtarzali często, że działania te nie są wymierzone w Polskę, lecz w rząd i nie chodzi o atak na nasz kraj, lecz o ochronę europejskich wartości.

Źródło: „15 lat Polski w Unii Europejskiej. Raport"

Zadanie nr 2

Wschodnia wykreślanka

Polecenie: Znajdź nazwy sześciu państw, objętych programem Partnerstwa Wschodniego. Szukaj ich w pionie i poziomie. Następnie dopasuj nazwy tych państw do ich opisów.

Y	G	R	E	Ć	A	R	M	Ó	F	C
E	R	N	U	H	R	U	O	P	B	Ą
T	U	R	K	E	M	S	Ł	W	I	O
A	Z	E	R	B	E	J	D	Ż	A	N
S	J	Ń	A	R	N	Y	A	O	Ł	Ź
P	A	G	I	W	I	M	W	Z	O	K
I	R	O	N	L	A	N	I	Ę	R	Z
K	A	Z	A	H	M	T	A	S	U	N
P	O	L	S	K	E	H	L	T	Ś	W

..... Państwo w Europie, sąsiadujące z Polską. Od 1994 roku jego prezydentem jest Alaksandr Łukaszenka.	..... Państwo w Europie, nad Morzem Czarnym. W 2014 roku miała tam miejsce tzw. „Rewolucja godności”	..... Państwo nad Morzem Kaspijskim, ze stolicą w Baku. Jego główną grupę religijną stanowią muzułmanie szyici.
..... Państwo położone pomiędzy Ukrainą a Rumunią. Przepływa przez nie rzeka Dniestr.	..... Państwo położone na Kaukazie Południowym. Na jego fladze znajduje się krzyż św. Jerzego	..... Państwo ze stolicą w Erywaniu. Najstarsze państwo chrześcijańskie na świecie.

Zadanie nr 3

Nasze prawa podstawowe

Polecenie: Dopasuj tytuły rozdziałów Karty Praw Podstawowych do podanych niżej opisów

Uroczysty wstęp do aktu prawnego, opisujący okoliczności powstania dokumentu i cele, jakim ma on służyć	
TYTUŁ I	
Pojęcie definiowane jako poczucie własnej wartości, szacunek dla samego siebie lub tez jako zaszczytne stanowisko, oficjalna funkcja; również jako grzecznościowe określenie nazwiska	
TYTUŁ II	
Przeciwieństwo niewoli, jej nieoficjalnym symbolem jest posąg zlokalizowany w pobliżu Nowego Jorku; tu w liczbie mnogiej	
TYTUŁ III	
Może oznaczać jednakowe szanse lub traktowanie ludzi mające na celu wyrównywanie różnic miedzy nimi; pojęcie znane także z matematyki, jako wynik działania	
TYTUŁ IV	
Wspólnota działania, podyktowana wspólnotą interesów; nazwa związku zawodowego zasłużonego w walce z komunizmem w Polsce	
TYTUŁ V	
Prawa jednostek przynależących do danego państwa, mające na celu ochronę ich interesów; pojęcie związane z prawami człowieka	
TYTUŁ VI	
Działalność państwa, realizowana przez niezawisłe sądy, Które w formie procesowej rozstrzygają konflikty prawne	
TYTUŁ VII	
Część umowy zwykle znajdująca się na jej końcu, forma podsumowania i wyjaśnienia pewnych jej fragmentów.	

GODNOŚĆ	**POSTANOWIENIA OGÓLNE**
PRAWA OBYWATELSKIE	**PREAMBUŁA**
RÓWNOŚĆ	**SOLIDARNOŚĆ**
WOLNOŚCI	**WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI**

Materiał pomocniczy nr 2

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

Charter of Fundamental Rights of the European Union

Charte des droits fondamentaux de l'Union Européenne

Początki prac nad Kartą sięgają 1999 roku. Na posiedzeniu Rady Europejskiej w Kolonii postanowiono zwołać Konwent przygotowujący Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Nazwanie owego aktu „kartą" podkreśla związek z innymi dokumentami, takimi jak angielska Magna Carta Libertatum (Wielka Karta Swobód) z 15 czerwca 1215 roku, której przyjęcie było przełomem w kwestii prawa i wolności.
Uroczyste ogłoszenie Karty przez Parlament, Radę i Komisję odbyło się w Nicei w 2000 r., jednak dopiero po przyjęciu Traktatu z Lizbony w dniu 1 grudnia 2009 r. Karta weszła w życie bezpośrednio, zgodnie z art. 6 ust. 1 TUE, i stała się tym samym wiążącym źródłem prawa pierwotnego.
Zgodnie ze wspomnianym artykułem 6 TUE:

> *„1. Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z 7 grudnia 2000 roku, w brzmieniu dostosowanym 12 grudnia 2007 roku w Strasburgu, która ma taką samą moc prawną jak Traktaty.*
>
> *Postanowienia Karty w żaden sposób nie rozszerzają kompetencji Unii określonych w Traktatach.*
>
> *Prawa, wolności i zasady zawarte w Karcie są interpretowane zgodnie z postanowieniami ogólnymi określonymi w tytule VII Karty regulującymi jej interpretację i stosowanie oraz z należytym uwzględnieniem wyjaśnień, o których mowa w Karcie, które określają źródła tych postanowień".*

Karta praw podstawowych składa się z preambuły oraz 54 artykułów rozdzielonych między 7 rozdziałów.

- **PREAMBUŁA**

W preambule znajdziemy powody, dla których dokument został przyjęty:

Narody Europy, tworząc między sobą coraz ściślejszy związek, są zdecydowane dzielić ze sobą pokojową przyszłość opartą na wspólnych wartościach (…)
Unia przyczynia się do ochrony i rozwoju tych wspólnych wartości, szanując przy tym różnorodność kultur i tradycji narodów Europy, jak również tożsamość narodową Państw Członkowskich (…)
W tym celu, w obliczu zmian w społeczeństwie, postępu społecznego oraz rozwoju naukowego i technologicznego, niezbędne jest wzmocnienie ochrony praw podstawowych poprzez wyszczególnienie tych praw w Karcie i przez to uczynienie ich bardziej widocznymi

(…) Korzystanie z tych praw rodzi odpowiedzialność i nakłada obowiązki wobec innych osób, wspólnoty ludzkiej i przyszłych pokoleń.
Unia uznaje zatem prawa, wolności i zasady wymienione poniżej.

A czego dotyczą rozdziały (tytuły) Karty?

- **GODNOŚĆ** (art. 1–5)

„Godność człowieka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona" – głosi art. 1. W rozdziale tym znajdziemy m. in. przepisy dotyczące prawa do życia (w tym zakazu stosowania kary śmierci) oraz ochrony przez torturami, niewolnictwem i poniżającym traktowaniem a także integralności ludzkiego ciała (w tym zakazu praktyk eugenicznych czy klonowania istot ludzkich).

- **WOLNOŚCI** (art. 6–19)

Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego; prawo do ochrony danych osobowych; prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (oraz do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny) a także wolność myśli, sumienia, religii; wypowiedzi i informacji; zgromadzania i stowarzyszania się to prawa, które znajdziemy w tym rozdziale. Są tam również zapisy o prawie do nauki, podejmowania pracy (w każdym państwie członkowskim) oraz m. in. o prawie własności i prawie do azylu.

- **RÓWNOŚĆ** (art. 20–26)

W Artykule 20 przeczytamy, że „wszyscy są równi wobec prawa". Kolejny artykuł zakazuje wszelkiej dyskryminacji „w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną". Ponadto znajdziemy tak przepisy o poszanowaniu różnorodności kulturowej, religijnej i językowej, równości kobiet i mężczyzn oraz o prawach dziecka i osób w podeszłym wieku.

- **SOLIDARNOŚĆ** (art. 27–38)

Prawa zawarte w tym rozdziale dotyczą głównie pracy, m. in. prawa do pośrednictwa pracy, ochrony przed nieuzasadnionym zwolnieniem z pracy, należytych i sprawiedliwych warunków pracy czy zakazie pracy dzieci. Inne artykuły dotyczą spraw społecznych, ochrony zdrowia czy też ochrony środowiska.

- **PRAWA OBYWATELSKIE** (art. 39–46)

Wśród praw obywatelskich opisanych w Karcie znajdziemy prawo do głosowania i kandydowania zarówno w wyborach do Parlamentu Europejskiego, jak i w wyborach lokalnych „w Państwie Członkowskim, w którym [obywatel] ma miejsce zamieszkania, na takich samych warunkach jak obywatele tego państwa". Jest tam mowa również o swobodzie przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, a także o opiece dyplomatycznej i konsularnej w państwach trzecich (nienależących do UE). Obywatele UE mają także prawo dostępu do unijnych dokumentów, petycji do Parlamentu Europejskiego oraz mogą zwracać się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich.

❖ **WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI** (art. 47–50)

W tym rozdziale uwzględniono takie prawa jak dostęp do bezstronnego sądu, pomocy prawnej, domniemanie niewinności i prawo do obrony a także proporcjonalność kar do czynów oraz przepisy związane z zasadą, że „prawo nie działa wstecz".

❖ **POSTANOWIENIA OGÓLNE** (art. 51–54)

Ostatni rozdział opisuje m. in. zakres zastosowania Karty oraz zakazuje nadużywania praw.

Kartę uznaje się za innowacyjna pod wieloma względami, w szczególności dlatego, że obejmuje m.in. niepełnosprawność, wiek i orientację seksualną jako zakazane przyczyny dyskryminacji, a także zapewnia dostęp do dokumentów, ochrony danych i dobrej administracji w zakresie praw podstawowych, które znajdują w niej potwierdzenie.

Tekst Karty budzi jednak kontrowersje. W Polsce środowiska katolickie zwracały uwagę na przepisy mogących godzić w tradycyjną definicję rodziny i promować związki homoseksualne. Ponadto prawnicy wskazywali na dysproporcje pomiędzy wolnościami indywidualnymi,
a ochroną praw i godności i innych osób oraz na formułę prawną Karty (z licznymi klauzulami generalnymi), która mogła prowadzić do licznych konfliktów interpretacyjnych.

Na początku rządy Polski (pod przewodnictwem Jarosława Kaczyńskiego), Czech i Wielkiej Brytanii zdecydowały o nie podpisywaniu Karty.
Ostatecznie Polska przyłączyła się do protokołu brytyjskiego, ograniczającego stosowanie Karty (*Protokół nr 30 w sprawie stosowania Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej do Polski i Zjednoczonego Królestwa*).
Art. 2 protokołu mówi, że: „Jeżeli dane postanowienie Karty odnosi się do ustawodawstw i praktyk krajowych, ma ono zastosowanie do Polski lub Zjednoczonego Królestwa wyłącznie w zakresie, w jakim prawa i zasady zawarte w tym postanowieniu są uznane przez ustawodawstwo lub praktyki Polski lub Zjednoczonego Królestwa".

W międzyczasie doszło do zmiany rządu w Polsce, a nowy premier Donald Tusk, pomimo wcześniejszych deklaracji pełnego poparcia dla Karty, ostatecznie zdecydował się na podpisanie traktatu wraz z protokołem brytyjskim.

Źródła: Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Traktat o Unii Europejskiej, europa.eu, piotrskarga.pl, rpo.gov.pl, gazeta.pl

Zadanie nr 4

Analiza SWOT

Polecenie: Zastanów się nad zaletami i wadami oraz słabymi i mocnymi stronami członkostwa Polski w Unii Europejskiej

ZALETY	WADY
SŁABE STRONY	MOCNE STRONY

PUNKT INFORMACJI EUROPEJSKIEJ EUROPE DIRECT – KATOWICE

Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Katowice wchodzi w skład ogólnoeuropejskiej sieci informacyjnej, zarządzanej przez Komisję Europejską. W skład sieci wchodzi ponad 400 instytucji, które prowadząc Punkty Informacji Europejskiej, zobowiązały się do przybliżania tematyki Unii Europejskiej jej obywatelom. Dzięki podejmowanym przez nie działaniom każdy może dowiedzieć się, jakie są priorytety funkcjonowania Unii Europejskiej, jakie prawa przysługują mieszkańcom 28 krajów członkowskich oraz jak mogą oni skorzystać z wielu przywilejów i możliwości, które daje zjednoczona Europa.

Punkty organizują i włączają się w rozmaite wydarzenia związane z Unią Europejską. Propagują aktywność obywatelską na poziomie lokalnym i regionalnym, zarówno poprzez własne działania, jak i wspieranie wszelkich inicjatyw, które powoływane są do życia w europejskim kontekście. Ponadto umożliwiają one wymianę poglądów pomiędzy Brukselą a każdym z nas – ich zadaniem jest bowiem przekazywanie opinii o Unii Europejskiej osobom, które decydują o jej funkcjonowaniu. Punkty Informacji Europejskiej Europe Direct stanowią łącznik pomiędzy Unią Europejską, jej instytucjami, założeniami i działaniami a obywatelami zjednoczonej Europy. Punkty to pierwsza linia kontaktu, pomost, którego zadaniem jest nie tylko informowanie, ale także włączenie wszystkich w unijną dyskusję. Tak, aby stawała się ona nam coraz bliższa.

Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Katowice prowadzony jest przez Fundację na Rzecz Wspierania Edukacji i Rozwoju Samorządności wśród Młodzieży VIRIBUS UNITIS, a swoimi działaniami obejmuje całe województwo śląskie. Konsultanci Punktu odpowiadają na pytania dotyczące szeroko rozumianego funkcjonowania Unii Europejskiej, ale przede wszystkim podejmują działania, których celem jest dotarcie z wiedzą o zjednoczonej Europie do jak najszerszego grona odbiorców. Prowadzone są lekcje europejskie we wszystkich typach szkół, a także wykłady, warsztaty, seminaria, debaty i konferencje skierowane do różnych grup docelowych. Przedstawicieli Punktu można spotkać podczas organizowanych stoisk informacyjnych, imprez plenerowych oraz innych wydarzeń. Ponadto biorą oni udział w audycjach radiowych, piszą artykuły i wydają publikacje.

Wszystkie osoby zainteresowane szerzeniem wiedzy o Unii Europejskiej serdecznie zapraszamy do współpracy.

Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Katowice
ul. Kościuszki 6, 40-049 Katowice
tel. 32 702 11 64 / fax 32 209 17 01
europedirect-katowice@europedirect-katowice.pl
www.europedirect-katowice.pl
www.facebook.com/EDKatowice

FUNDACJA NA RZECZ WSPIERANIA EDUKACJI I ROZWOJU SAMORZĄDNOŚCI WŚRÓD MŁODZIEŻY VIRIBUS UNITIS

Fundacja VIRIBUS UNITIS za statutowe cele swojej działalności uznaje wspieranie edukacji oraz rozwój samorządności wśród młodzieży.

Fundacja prowadzi Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct – Katowice, funkcjonujący w ramach ogólnoeuropejskiej sieci zarządzanej przez Komisję Europejską, którego celem nadrzędnym jest przybliżanie mieszkańcom regionu tematyki unijnej. Konsultanci Punktu organizują i prowadzą wykłady otwarte, lekcje i warsztaty, szkolenia, a także stoiska informacyjno-promocyjne podczas imprez masowych. W siedzibie Punktu można bezpłatnie skorzystać ze stanowiska komputerowego, broszur i materiałów informacyjnych oraz czytelni.

Fundacja jest organizatorem corocznych Ogólnopolskich Targów Edukacyjnych EDUKACJA, na których prezentują się uczelnie wyższe z całej Polski. Targi w ciągu minionych lat zdobyły uznanie tysięcy uczniów i nauczycieli ze Śląska. Są one miejscem spotkań renomowanych szkół wyższych, policealnych i zawodowych oraz instytucji wspierających edukację.

Ponadto Fundacja posiada bogate doświadczenie w realizacji projektów dofinansowanych z Funduszy Europejskich, między innymi z zakresu integracji europejskiej, edukacji, ekologii i przedsiębiorczości.

Zapraszamy do współpracy!

Fundacja na Rzecz Wspierania Edukacji i Rozwoju Samorządności wśród Młodzieży VIRIBUS UNITIS

ul. Kościuszki 6, 40-049 Katowice
tel./fax +48 32 209 17 01
kom. +48 502 769 474
biuro@fundacja.katowice.pl
www.fundacja.katowice.pl
www.facebook.com/fundacjaviribusunitis

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej